

Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd

**Aanvullend richtlijnenadvies voor het aanvullend
milieueffectrapport (uitwerking MER Zand boven
Water 2)**

14 juni 2007 / rapportnummer 979-167

commissie voor de milieueffectrapportage

Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
D.t.v. Rijkswaterstaat IJsselmeergebied
afdeling Vergunningverlening,
Handhaving en Watermanagement
Postbus 600
8200 AP LELYSTAD

uw kenmerk
WSV 1534

uw brief
8 maart 2007

ons kenmerk
979-168 Ha/jr

onderwerp
Aanvullend richtlijnenadvies voor het
aanvullend MER Verdiepingen Veluwe-
meer en Wolderwijd (uitwerking MER
Zand boven Water 2)

doorkiesnummer
(030) 234 76 39

Utrecht,
13 juni 2007

Geachte mevrouw Huizinga-Heringa,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een aanvullend richtlijnenadvies uit te brengen over het aanvullend milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Verdiepingen in het Veluwemeer en het Wolderwijd (uitwerking MER Zand boven Water 2). Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de aanvullende richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

Mrs. L.H.J. Verheijen
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd
(uitwerking MER Zand boven Water 2)

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Aanvullend richtlijnenadvies voor het aanvullend
milieueffectrapport Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd
(uitwerking MER Zand boven Water 2)

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het aanvullend
milieueffectrapport over Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd (uitwerking
MER Zand boven Water 2),

uitgebracht aan Rijkswaterstaat IJsselmeergebied door de Commissie voor de
milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

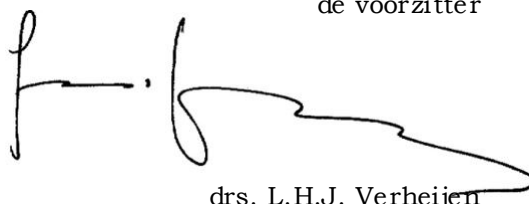
Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd
(uitwerking MER Zand boven Water 2),

de secretaris

drs. S.J. Harkema

de voorzitter

drs. L.H.J. Verheijen

Utrecht, 14 juni 2007

INHOUDSOPGAVE

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
2. TOELICHTING PROCEDURE	2
2.1 Zand boven water 2.....	2
2.2 Doorstart m.e.r.-procedure en aanvullende richtlijnen.....	2
3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING.....	3
3.1 Historie project.....	3
3.2 Doelstellingen project en locatiekeuze.....	3
3.3 Beleidskader en te nemen besluit(en).....	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	5
4.1 Algemeen	5
4.2 Beschrijving voorgenomen activiteit.....	5
4.3 Vergroting vaarmogelijkheden scheepvaart.....	6
4.4 Alternatieven	7
4.5 Referentie.....	7
4.6 Vergelijking van alternatieven en varianten.....	7
5. MILIEUASPECTEN, NATUUR.....	8
5.1 Algemeen	8
5.2 Effectbeoordeling.....	8
5.3 Toetsing aan de instandhoudingsdoelen.....	9
5.4 Soortenbescherming	10
6. OVERIGE MILIEUASPECTEN.....	10
6.1 Grondwatersysteem	10
6.2 Waterkwaliteit	10
6.3 Scheepvaartveiligheid.....	11
6.4 Geluid.....	11
6.5 Archeologie	11
7. OVERIG	11

BIJLAGEN

1. Projectgegevens

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Rijkswaterstaat IJsselmeergebied wil de vaarmogelijkheden voor de recreatievaart en beroepsvaart op het Veluwemeer en het Wolderwijd verbeteren en de zandwinconcessie van Calduran in het Veluwemeer verplaatsen. Deze doelstellingen maken onderdeel uit van het Integrale Inrichtingsplan Veluwerandmeren (IIVR). Om deze doelstellingen te realiseren zijn de volgende ontgrondingen noodzakelijk:

- vergroten vaarmogelijkheden Veluwemeer;
 - vergroten vaarmogelijkheden Wolderwijd;
 - verleggen vaargeul Wolderwijd;
 - (resterende) vaargeulverbreding Veluwemeer;
 - verplaatsing van de zandwinconcessie van Calduran in het Veluwemeer¹.
- Met deze ontgrondingen wordt tevens voorzien in een behoefte aan oppervlaktedelfstoffen (diverse typen zand).

Ten behoeve van de besluitvorming over bovenstaande ontgrondingen stelt Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) een milieueffectrapportage (MER)² op. De Commissie voor de milieueffectrapportage³ adviseert in dit advies over de richtlijnen waaraan dit MER⁴ moet gaan voldoen.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- een gedegen onderbouwing van de doelstellingen van het project, namelijk vergroting van de vaarmogelijkheden voor beroeps- en recreatievaart en (verplaatsing van) zandwinning voor de productie van kalkzandsteen;
- varianten voor de verschillende ontgrondingen waardoor negatieve milieugevolgen beperkt en/of gemitigeerd worden;
- natuurinformatie, de gevolgen van het initiatief op de natuurwaarden in de Veluwerandmeren;
- het afwegingskader uit de Natuurbeschermingswet, zijn significante negatieve gevolgen op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000 gebied Veluwerandmeren in cumulatie met andere activiteiten of projecten op voorhand uit te sluiten? Indien dit niet aannemelijk gemaakt kan worden, beschrijf dan de vervolgstappen;
- de gevolgen van het voornemen op het grondwatersysteem;
- een zelfstandig leesbare samenvatting die een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

¹ Rijkswaterstaat en Calduran hebben een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de intentie de zandwinconcessie te verplaatsen.

² Het totaal aan verdiepingen is besluit m.e.r.-plichtig, doordat de totale oppervlakte van het te ontgronden gebied groter is dan 100 hectare. In §3.3 wordt nader ingegaan op de besluitvorming en bevoegde overheden.

³ Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r., verder aangeduid als 'de Commissie', zie voor de samenstelling en overige projectgegevens bijlage 1.

⁴ Het op te stellen MER is onderdeel van de lopende m.e.r.-procedure 'Zand boven Water 2', in hoofdstuk 2 wordt deze 'bijzondere procedure' toegelicht.

2. TOELICHTING PROCEDURE

2.1 Zand boven water 2

De onderhavige milieueffectrapportage procedure (m.e.r.) is in 1998 gestart met de startnotitie 'Zand boven water 2'. Dit project betrof een procedure ten behoeve van ontgrondingen in het gehele IJsselmeergebied. 'Zand boven water 2' was vooral gericht op ontgrondingen ten behoeve van oppervlaktedelfstofwinning voor de periode 2000-2010. De onderhavige ontgrondingen maakten deel uit van het oude MER 'Zand boven water 2'.

In de periode 1998-2002 zijn richtlijnen vastgesteld voor deze m.e.r.-procedure, is het MER opgesteld en is een toetsingadvies uitgebracht⁵. Hierin heeft de Commissie geadviseerd een aanvulling op het MER op te stellen, omdat zij van mening is dat niet alle benodigde (milieu)informatie voor de besluitvorming voorhanden was. In 2003 oordeelde het ministerie van Verkeer en Waterstaat dat het (bouw)grondstoffendossier niet meer tot haar kerntaken behoorde, waarmee de aanleiding tot (een aanvulling op) het MER 'Zand boven water 2' kwam te vervallen.

2.2 Doorstart m.e.r.-procedure en aanvullende richtlijnen

Binnen het IIVR-kader heeft Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) in 2005 ervoor gekozen de lopende m.e.r.-procedure 'Zand boven water 2' voort te zetten om ontgrondingen in het Veluwemeer en het Wolderwijd te kunnen realiseren. Dit door op basis van artikel 7.16 van de Wet milieubeheer een aanvulling op dit MER op te stellen.

Rijkswaterstaat (bevoegd gezag) heeft de Commissie vervolgens verzocht tot reactivering van de werkgroep ten behoeve van de toetsing van dit MER en de aanvulling. De Commissie heeft hierop positief gereageerd met daarbij de kanttekening dat een actueel toetsingskader voor dit MER en de aanvulling ontbreekt.

Aanvullende richtlijnen

In overleg met de betrokkenen heeft Rijkswaterstaat (bevoegd gezag) de Commissie verzocht om te adviseren over aanvullende richtlijnen. Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) heeft aangegeven dat de aanvulling op het MER -inclusief de relevante passages uit het oude MER 'Zand boven water 2'- wordt opgenomen in een nieuwe zelfstandig leesbare MER onder de naam 'MER verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd'. Door de actualisatie en aanvulling van de richtlijnen⁶ komt er een actueel en zelfstandig leesbaar toetsingskader beschikbaar voor de toetsing van het nieuwe MER 'Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd'.

⁵ Richtlijnenadvies 979-30 d.d. 30 november 1998 en toetsingsadvies 979-107 d.d. 8 februari 2002.

⁶ In dit advies richt de Commissie zich op de ontgrondingen in het Veluwemeer en Wolderwijd in tegenstelling tot de reeds uitgebracht advisering die betrekking heeft op ontgrondingen in het volledige IJsselmeergebied.

3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

3.1 Historie project

Voor niet betrokkenen partijen is het voortraject van dit voornemen en de m.e.r.-procedure niet inzichtelijk. Ga in het MER daarom op hoofdlijnen in op de voorgeschiedenis van het project en betrokken actoren. Maak hiermee voor de lezers van het MER de gemaakte stappen en keuzes in doelstellingen en inperking van het project duidelijk. Leg daarnaast in het MER uit waarom gekozen is voor voortzetting van de m.e.r.-procedure 'Zand boven water 2' in plaats van het volgen van een volledig nieuwe m.e.r. procedure⁷.

3.2 Doelstellingen project en locatiekeuze

Vergroting vaarmogelijkheden beroeps- en recreatievaart

De nut en noodzaak van de beoogde vergrotingen van de vaarmogelijkheden voor zowel de beroeps- als de recreatievaart dient goed onderbouwd te worden. Onderbouw in het MER waarom deze vergrotingen van de vaarmogelijkheden noodzakelijk zijn en juist in de Veluwerandmeren plaats moeten vinden.

Zandwinconcessie Calduran

Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) heeft het voornemen de zandwinconcessie van Calduran binnen het Veluwemeer te verplaatsen. De verwachting van de initiatiefnemer is dat door deze verplaatsing -over de Veluwerandmeren bezien- een positief effect op natuurwaarden ontstaat. Dit positieve effect creëert binnen het IIVR 'natuurruimte' voor de gewenste vergrotingen van de vaarmogelijkheden.

Beschrijf in het MER de vergunningssituatie van de huidige concessie van Calduran. Geef aan wanneer sprake zal zijn van herziening en/of verlenging van huidige (milieu)vergunningen en geef aan of continuering van de winning van Calduran in het bestaande concessiegebied vergunbaar blijft. Neem in het MER de motivatie op voor voortzetting van de zandwinning (door middel van verplaatsing) in dit Natura 2000 gebied⁸. Onderbouw in het MER waarom niet gekozen is voor alternatieven buiten het plangebied.

Geef in het MER weer wat de belangrijkste aanleiding is geweest voor het voornemen, vergroting van vaarmogelijkheden of zandwinning? Is er sprake van een dubbeldoelstelling en/of is er verschil in prioriteit? Maak in het MER duidelijk welk verschil er in aanpak en 'type' ontgronding is tussen de beoogde vergrotingen van de vaarmogelijkheden en de alternatieve concessie voor Calduran.

⁷ Door te kiezen voor voortzetting van de m.e.r.-procedure 'Zand boven water 2' ontstaat voor belanghebbenden en betrokkenen geen inspraakmogelijkheid voorafgaand aan de vaststelling van de (aanvullende) richtlijnen.

⁸ Bij brief van 19 maart heeft Rijkswaterstaat op kaart de beoogde verplaatsing weergegeven.

Inkadering locatiekeuze en Natura 2000

Het oude MER 'Zand boven water 2' bevat zoeklocaties voor ontgroningen in het gehele IJsselmeergebied. Door de koppeling van de beoogde vergrotingen van de vaarmogelijkheden aan concrete maatregelen uit het IIVR is het logisch dat het MER zich richt op het IIVR-gebied.

Indien uit het MER blijkt dat significante negatieve gevolgen op Natura 2000 gebieden, ook na het nemen van mitigerende maatregelen, niet zijn uit te sluiten (ook als gevolg van cumulatie) zal bekeken moeten worden of bepaalde doelen van het project, waaronder de zandwinning door Calduran, elders beter kunnen worden gerealiseerd. Aangezien dit het totale voornemen zo ingrijpend zal wijzigen meent de Commissie dat er dan een nieuwe situatie ontstaat die mogelijk tot een nieuwe m.e.r.-procedure zal kunnen leiden. De opgave voor deze m.e.r.-procedure is daarmee te onderzoeken in hoeverre de beoogde projectdoelstellingen haalbaar zijn binnen het kader van de Natuurbeschermingswet.

3.3 Beleidskader en te nemen besluit(en)

Beleidskader

Werk in het MER tenminste de randvoorwaarden uit die de volgende kaders aan het initiatief opleggen:

- Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- Kaderrichtlijn Water (KRW), Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo), Waterschapswet (de Keur met betrekking tot gebieden aangrenzend aan de Veluwerandmeren) en de Zwemwaterrichtlijn;
- Grondwaterbescherming en drinkwatervoorziening;
- Wet bodembescherming (Wbb), 4^e Nota waterhuishouding (toetsingskader waterbodembodem) en het Bouwstoffenbesluit⁹.

Te nemen besluit(en)

Om de ontgroningen mogelijk te maken zijn ontgrondingvergunningen nodig van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Aan deze procedures is de besluit-m.e.r. plicht gekoppeld. Het is onduidelijk of aanpassing en/of wijziging van bestaande bestemmingsplannen vooraf noodzakelijk is. Indien voorafgaande aanpassing nodig is, dan kan sprake zijn van een gelijktijdige plan-m.e.r. plicht.

De plan-m.e.r. plicht is afhankelijk van de planning van de bestemmingsplanwijziging. Wanneer de ontgrondingvergunning voorafgaat aan de bestemmingsplanwijziging is geen plan-m.e.r. nodig.

Indien het bestemmingsplan gewijzigd wordt voordat de ontgrondingvergunning verleend wordt dan geldt mogelijk wel een plan-m.e.r. plicht, dit indien het bestemmingsplan in deze situatie het kader stelt voor een m.e.r.-plichtige activiteit (ontgroningen) én er een passende beoordeling voor een plan nood-

⁹ Eind 2007 wordt het Besluit Bodem Kwaliteit (BBK) verwacht. In dit besluit komt het beleid op het gebied van (water)bodem en bouwstoffen samen. Dit besluit schept randvoorwaarden voor omgang, verplaatsing en hergebruik van waterbodems, daarnaast biedt het (naar verwachting) ruimere mogelijkheden voor een gebiedsgerichte aanpak van (licht verontreinigde) waterbodems.

zakelijk is¹⁰. Is dit het geval, dan adviseert de Commissie te bekijken of de benodigde plan- en besluit-m.e.r. procedures gecombineerd kunnen worden.

Neem in het MER -per voorgenomen ontgroning- een overzicht op van:

- de nog te nemen besluiten (ontgrondingvergunning, bestemmingsplanwijzigingen, ontheffingen en overige vergunningen);
- bevoegde overheden;
- de verwachte planning van de besluitvormingstrajecten.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

De Commissie adviseert in het MER de alternatieven en varianten voor de voorgenomen ontgrondingen binnen de doelstellingen en het plangebied van het IIVR te zoeken, zie ook §3.2.

Zoekgebieden

Geef in het MER aan binnen welke gebieden in de Veluwerandmeren naar locaties voor ontgrondingen is gezocht. Geef aan welke delen bij voorbaat zijn uitgesloten (bijvoorbeeld op basis van aanwezige natuurwaarden, kabels en leidingen, afwezigheid van geschikt winmateriaal en/of op grond van huidige activiteiten) en onderbouw op basis hiervan de gekozen locaties van de voorgenomen ontgrondingen.

4.2 Beschrijving voorgenomen activiteit

Neem in het MER -waar mogelijk voorzien van kaartmateriaal- een beschrijving op van de voorgenomen ontgrondingen. Ga hierbij in op het volgende:

- de beoogde locatie, diepte, oppervlakte, vorm en taluds van de ontgrondingen;
- de hoeveelheid materiaal die afgevoerd gaat worden;
- methode van winning;
- de wijze van scheiding van de verschillende fracties en de bestemming van de verschillende fracties;
- geef aan of de (milieuhygiënische) kwaliteit van de vrijkomende materialen geschikt is voor hergebruik¹¹;
- de wijze van afvoer van de verschillende fracties (bijvoorbeeld schip, persleiding, transportroutes);
- (tijdelijke) opslag van materiaal;
- tijdsduur en periode van het jaar waarin de werkzaamheden zullen plaatsvinden;
- nabestemming en eindafwerking van de winlocatie.

¹⁰ Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) heeft aangegeven dat zij inschatten dat een passende beoordeling noodzakelijk is. Dit omdat op basis van een eerdere versie van het IIVR pakket een passende beoordeling is uitgevoerd, waaruit bleek dat -op basis van dit eerdere IIVR pakket- significante negatieve gevolgen niet op voorhand zijn uit te sluiten.

¹¹ Rijkswaterstaat heeft aangegeven vrijkomende reststromen te willen inzetten voor opvulling van de oude vaargeul en natuurontwikkeling.

Om effecten op natuur en milieu te voorkomen en/of te minimaliseren zijn verschillende varianten op de voorgenomen ontgrondingen denkbaar. Werk in het MER daarom voor de verschillende ontgrondingen relevante varianten uit op de volgende vlakken.

Locatie, omvang en diepte van winning

Werk in het MER varianten uit met betrekking tot de locatie, omvang, diepte, vorm en taluds van de beoogde zandwinning van Calduran. Geef weer of er mogelijkheden zijn om lokaal dieper of in een dikkere laag zand van geschikte kwaliteit te winnen om daarmee de oppervlakte van het benodigde wingebied te verkleinen.

Uitvoering

De wijze van uitvoering van de ontgrondingen heeft grote invloed op de effecten op natuur. Werk in het MER varianten uit met betrekking tot:

- winmethodiek (bijvoorbeeld om putten of onderzuigen);
- wijze van ontgronden en fasering van de uitvoering (zie onderzoek van het RIZA¹²);
- minimaliseren van verstoring van natuurwaarden tijdens de werkzaamheden, bijvoorbeeld verstoring door geluid (ook laagfrequent geluid) en licht.

Herinrichting en nabestemming

Geef in het MER weer of er varianten mogelijk zijn op het gebied van de herinrichting en nabestemming van de winlocaties (bijvoorbeeld natuurherstel, natuurontwikkeling, recreatie).

Besteed daarnaast aandacht aan mitigerende maatregelen om mogelijk negatieve gevolgen door wijzigingen in de grondwaterstroming te beperken (bijvoorbeeld wateroverlast door toename van kwel rondom de Veluwerandmeren). Hierbij zou gedacht kunnen worden aan het lokaal aanbrengen van slecht doorlatende lagen.

4.3 Vergroting vaarmogelijkheden scheepvaart

Vergroting van de vaarmogelijkheden voor de beroepsscheepvaart en de recreatievaart zijn doelstellingen van dit project. De extra vaarbewegingen die de ontgrondingen mogelijk maken behoren daarmee tot de voorgenomen activiteit. Neem daarom in het MER voor de verschillende alternatieven en varianten de huidige en toekomstige vaarroutes en intensiteiten op voor de beroeps- en recreatievaart (verdeeld over de dag, week en het jaar). Geef weer hoe deze vaarroutes geborgd worden, welk typen vaartuigen gebruik maken van de route(s) en hoe mogelijk ongewenst gedrag (met name versturende effecten op natuurwaarden) door (de bemanning van) de vaartuigen voorkomen wordt.

Net als bij de voorgenomen ontgrondingen zijn met betrekking tot scheepvaartverkeer varianten denkbaar, waarbij effecten op natuur en milieu voorkomen en/of te geminimaliseerd worden, bijvoorbeeld (periodieke) beperking

¹² Onderzoek van RIZA stelt dat herkolonisatie vooral vanuit omliggende vegetatie aan de randen van de verdieping plaatsvindt. De onderzoekers adviseren daarom een hierop aangepaste strooks- of vaksgewijze ontgrondingsstrategie uit te voeren gefaseerd over meerdere jaren. Bron: Inschatting ecologische ontwikkelingen Veluwerandmeren 2005 RIZA-rapport 2006.004.

van scheepvaartverkeer, vaartijden, periode van het jaar waarin (recreatie)vaarverkeer is toegestaan en/of markering van toegestane vaarroutes. Werk in het MER relevante varianten uit.

4.4 Alternatieven

De Commissie stelt voor om het voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief¹³ samen te stellen uit de combinaties van varianten van de verschillende ontgrondingen, die de meest positieve en minst negatieve gevolgen op natuurwaarden hebben. Wellicht zijn op basis van de beschouwde varianten meer kansrijke alternatieven samen te stellen.

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet in ieder geval:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

4.5 Referentie

Neem in de beschrijving van de referentie de volgende autonome ontwikkelingen mee:

- het nog uit te voeren IIVR maatregelenpakket, voor zover deze maatregelen relevant¹⁴ zijn en naar alle waarschijnlijkheid zullen plaatsvinden¹⁵;
- de lopende concessie van Calduran;
- recreatie (recreatievaartuigen en overige recreatieve activiteiten);
- beroepsscheepvaart;
- overige activiteiten en projecten in of rondom de Veluwerandmeren;
- de natuurwaarden in de Veluwerandmeren.

4.6 Vergelijking van alternatieven en varianten

Het is belangrijk dat in het MER voor de verschillende alternatieven en varianten inzicht verkregen wordt in milieueffecten, planning en (mogelijke) mitigerende maatregelen. Dit zodat voor de lezer van het MER per ontgronding een duidelijk overzicht ontstaat van verschillende relevante milieuaspecten, maar ook de relaties van de ontgrondingen onderling zichtbaar worden.

Werk daarom in het MER alle alternatieven en varianten uit op een zodanig detailniveau dat de voor de desbetreffende deelkeuze benodigde informatie beschikbaar is. Presenteer per deelkeuze de informatie in goed leesbare en overzichtelijke tabellen.

¹³ Tenzij deze samenvallen.

¹⁴ In het MER moeten in ieder geval de maatregelen uit het pakket met relevante gevolgen op natuur- en milieuwaarden beschreven worden.

¹⁵ Niet alle IIVR maatregelen liggen al vast in besluiten. In het MER moeten de IIVR maatregelen in ieder geval dusdanig worden meegenomen dat een beeld ontstaat van de totale toekomstige situatie.

5. MILIEUASPECTEN, NATUUR

5.1 Algemeen

Het Natura 2000 gebied Veluwerandmeren is aangewezen ingevolge de Vogelrichtlijn en aangemeld op grond van de Habitatrictlijn. Het ontwerp aanwijzingsbesluit, inclusief concept-instandhoudingsdoelen, is op 9 januari 2007 ter visie gelegd. Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) heeft voor een eerdere variant van het IIVR een passende beoordeling laten opstellen¹⁶. Omdat het huidige voornemen inhoudelijk verschilt ten opzichte van het voornemen waarvoor de passende beoordeling is opgesteld, dient de natuurinformatie uit deze passende beoordeling te worden aangepast.

Om de precieze aard en effecten op het Natura 2000 gebied te bepalen dient gebruik te worden gemaakt van de 'beste wetenschappelijke kennis'. Daarom kan bij een effectbeschrijving niet slechts voor één referentiemoment gekozen worden, maar zal naast de instandhoudingsdoelen ook gebruik gemaakt moeten worden van de meest recente bestaande (monitoring)gegevens.

Neem in het MER voor het Natura 2000 gebied Veluwerandmeren tenminste de volgende informatie op:

- het algemene kader: begrenzing, kernopgaven, algemene doelen, aansluiting op het toekomstige beheerplan;
- de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd, inclusief verbeteropgaven, beschrijf deze kwantitatief (aantallen die zich in het plangebied en directe omgeving bevinden) en ruimtelijk (op kaart);
- de huidige en potentiële gebruiksfunctie(s) van het plangebied (bijvoorbeeld slaap-, rui- en foerageerfunctie voor vogels);
- de samenhang met omliggende Natura 2000 gebieden¹⁷;
- voedselrelaties, bijvoorbeeld de betekenis van oppervlakte, bedekkingsgraad en kwaliteit van habitats met driehoeksmosselen, fonteinkruiden en kranswieren¹⁸.

5.2 Effectbepaling

Beschrijf in het MER (of de passende beoordeling behorende bij het MER) de verwachte effecten op de instandhoudingsdoelen. Geef deze (indien onderscheidend) per alternatief en variant separaat weer. Ga hierbij specifiek in op de volgende onderwerpen die effecten op natuurwaarden kunnen veroorzaken tijdens de aanlegfase en de eindfase:

¹⁶ Passende beoordeling maatregelen en ontwikkelingen in de Veluwerandmeren (Bureau Waardenburg, april 2006).

¹⁷ Op voorhand is niet uit te sluiten dat negatieve effecten op voedselvoorraden in de Veluwerandmeren gevolgen kunnen hebben voor de andere Natura 2000-gebieden in het IJsselmeergebied.

¹⁸ In het rapport *Inschatting ecologische ontwikkelingen Veluwerandmeren 2005* (RIZA-rapport 2006.004) worden deze verbanden gepresenteerd.

Aanlegfase (uitvoering ontgrondingen)

- vertroebeling (bijvoorbeeld de gevolgen van verminderd doorzicht);
- geluids- en lichtverstoring, met name van belang voor slaapplaatsen van watervogels (ook overdag) en 's nachts foeragerende watervogels en Meer- vleermuizen;
- onderwatergeluid, met name voor de visfauna waaronder Kleine Modder- kruiper en Rivierdonderpad¹⁹;
- de duur en mate van omkeerbaarheid van tijdelijk negatieve effecten als- mede de onzekerheden daarbij.

Eindfase

- oppervlakte, kwaliteit en functie van de aanwezige habitattypen²⁰;
- veranderingen in voedselaanbod (bijvoorbeeld driehoeksmosselen) en voedselbereikbaarheid (bijvoorbeeld waterdiepte), van belang voor water- vogels en visfauna;
- de toename van watersportrecreatie en beroepsvaart;
- de mogelijkheden van herpopulatie door kranswieren, fonteinkruiden en driehoeksmosselen van gebieden die ontgrond en/of heringericht zijn;
- de omkeerbaarheid van effecten;
- onzekerheden en kennisleemtes, breng bij onzekerheden en kennisleemtes ook het worst case scenario in beeld.

5.3 Toetsing aan de instandhoudingsdoelen

Toets of de voorgenomen activiteit ook in cumulatie (negatieve) gevolgen heeft voor de verschillende instandhoudingsdoelen. Onderbouw dit in het MER door voor de aanlegfase en eindfase de gevolgen op instandhoudingsdoelen weer te geven gespecificeerd naar:

- de verschillende planonderdelen (vergroten vaarmogelijkheden Velu- wemeer en Wolderwijd²¹, verleggen vaargeul Wolderwijd, vaargeulver- breiding Veluwemeer en zandwinconcessie Calduran);
- de verschillende planonderdelen gezamenlijk;
- het voornemen in cumulatie met alle overige projecten en activiteiten in of rondom de Veluwe randmeren (zie referentie §4.5).

Hieruit moet blijken of in totaal er met zekerheid geen significante negatieve gevolgen zullen optreden. Indien wel significante negatieve gevolgen optreden -ook bij twijfel over eventuele significante negatieve gevolgen- doorloop dan de ADC²² stappen.

¹⁹ Tweederde van alle zoetwaterissoorten behoort tot de 'hoorspecialisten' en is zeer gevoelig voor geluid. Laagfrequente impuls geluiden met hoge geluidsniveaus kunnen leiden tot ernstige fysiologische schade bij vissen. De verstoringafstand kan >1km bedragen. Bron: van Opzeeland *et al*, 2007. Vissen en geluidsoverlast; effecten van geluidsbelasting onder water op zoetwatervissen. Gedragsbiologie, instituut voor Biologie, Universiteit Leiden.

²⁰ De habitattypen H3140 Kranswierwateren en H3150 Meren met krabbescheer en fonteinkruiden.

²¹ Maak hierbij de effecten van de extra (watersport)recreatie die dit planonderdeel mogelijk maakt ook separaat inzichtelijk.

²² Alternatieven, Dwingende redenen van openbaar belang en Compensatie, voor meer informatie www.minlnv.nl.

5.4 Soortenbescherming

Geef aan of voor het voornemen een ontheffing van de minister van LNV vereist is op grond van artikel 75 van de Flora en faunawet. Zo ja, motiveer dan in het MER op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden. Geef in het MER beknopt aan welke beschermde planten- of diersoorten in of nabij het plangebied voorkomen en welke gevolgen deze door het initiatief zullen ondervinden.

6. OVERIGE MILIEUASPECTEN

6.1 Grondwatersysteem

Neem in het MER de gevolgen van de voorgenomen activiteit en alternatieven op het grondwatersysteem op. Deze dienen te worden berekend met een numeriek grondwatermodel dat gekalibreerd is met de in het studiegebied gemeten stijghoogtes en grondwaterstanden. Bij de toepassing van het model moet rekening worden gehouden met de onzekerheden die blijven bestaan met betrekking tot de hydraulische weerstanden van deklagen en ondiepe scheidende lagen.

De referentiesituatie en de effecten van de ontgroningen op de stijghoogtes, (grond)waterstanden, kwel en inzijing, moeten voor het gehele invloedsgebied in kaart worden gebracht, zowel per ontgroning als cumulatief.

Het IIVR maakt melding van onderzoek naar en mogelijke aanpassing van het waterpeil. Geef in het MER weer -indien dit nog actueel is- of en zo ja welke effecten deze aanpassingen van het waterpeil hebben op het grondwatersysteem.

6.2 Waterkwaliteit

Geef in het MER de waterkwaliteit in de Veluwerandmeren weer. Geef aan of er door de realisatie van de voorgenomen activiteit effecten op de waterkwaliteit te verwachten zijn. Betrek hierbij:

- de oppervlaktewaterkwaliteit;
- de (mogelijke verbeter opgave vanuit) KRW doelstellingen;
- de zwemwaterkwaliteit;
- de grondwaterkwaliteit.

Indien de waterkwaliteit niet voldoet presenteer dan de mogelijkheden en/of maatregelen die binnen de reikwijdte van het onderhavige voornemen genomen (kunnen) worden om deze kwaliteit te verbeteren. Wellicht kan in bovengenoemde informatie voorzien worden door opname van de resultaten van de watertoets in het MER.

6.3 Scheepvaartveiligheid

De Commissie adviseert het aspect scheepvaartveiligheid te betrekken bij het MER. Geef in het MER weer of en zo ja hoe beroeps- en recreatievaart gescheiden worden. De ontgrondingen zullen gedurende meerdere jaren plaatshebben. Neem in het MER op wat de interactie van deze werkzaamheden is met het overige scheepvaartverkeer en of hier mogelijk knelpunten kunnen ontstaan.

6.4 Geluid

Geef in het MER de geluidmissieniveaus (zowel equivalente als maximale geluidsniveaus) weer op relevante posities ten gevolge van de ontgrondingen. Geef daarbij tevens aan wat de duur van de activiteiten is en welke mitigerende maatregelen er getroffen worden indien er sprake is van overschrijding van grenswaarden.

Bij de toepassing van verwerkingsinstallaties zal ook de laagfrequente geluidemissie een rol van betekenis kunnen spelen. Geef in dat geval aan wat de te verwachten laagfrequente geluidsniveaus zijn, wat mogelijke effecten op natuur (zie ook §5.2) en omwonenden zijn en welke mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden.

6.5 Archeologie

Presenteer in het MER de randvoorwaarden die archeologie aan het voorplan oplegt. Om de archeologische waarden in het plangebied verder te betrekken bij m.e.r. en de besluitvormingsprocedures adviseert de Commissie tijdig contact op te nemen met de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschapen Monumenten (RACM).

7. OVERIG

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Voor de onderdelen “leemten in milieu-informatie”, “evaluatieprogramma” en “vorm en presentatie” heeft de Commissie verder geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE

bij het aanvullend richtlijnenadvies voor het aanvullend milieueffectrapport Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd (uitwerking MER Zand boven Water 2)

(bijlage 1)

BIJLAGE 1

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat IJsselmeergebied

Bevoegd gezag: staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, namens deze Rijkswaterstaat IJsselmeergebied, Afdeling Vergunningverlening, Handhaving en Watermanagement

Besluit: vergunningverlening Ontgrondingenwet

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C 16.1

Activiteit: Vaarmogelijkheden voor de recreatievaart en beroepsvaart op het Veluwemeer en het Wolderwijd verbeteren en de zandwinconcessie van Calduran in het Veluwemeer verplaatsen

Betrokken documenten:

Bij brief van 8 maart 2007 is de Commissie voor de m.e.r. door Rijkswaterstaat (bevoegd gezag m.e.r.-procedure) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de (aanvullende) richtlijnen waaraan het MER Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd moet gaan voldoen. Op 19 maart heeft Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) per brief de beoogde opzet van dit MER aangeleverd.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 22 september 1998

richtlijnenadvies uitgebracht op: 30 november 1998

kennisgeving MER: 11 mei 2001

toetsingsadvies uitgebracht op: 4 februari 2002

aanvullend richtlijnenadvies uitgebracht op: 14 juni 2007

Bijzonderheden:

In de periode 1998-2002 zijn richtlijnen vastgesteld voor deze m.e.r.-procedure, is het MER opgesteld en is een toetsingadvies uitgebracht. Hierin heeft de Commissie geadviseerd een aanvulling op het MER op te stellen, omdat zij van mening is dat niet alle benodigde (milieu)informatie voor de besluitvorming voorhanden was. In 2003 oordeelde het ministerie van Verkeer en Waterstaat dat het (bouw)grondstoffendossier niet meer tot haar kerntaken behoorde, waarmee de aanleiding tot (een aanvulling op) het MER 'Zand boven water 2' kwam te vervallen.

Binnen het IIVR-kader heeft Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) in 2005 ervoor gekozen de lopende m.e.r.-procedure 'Zand boven water 2' voort te zetten om ontgrondingen in het Veluwemeer en het Wolderwijd te kunnen realiseren. Dit door op basis van artikel 7.16 van de Wet milieubeheer een aanvulling op dit MER op te stellen.

In overleg met de betrokkenen heeft Rijkswaterstaat (bevoegd gezag) de Commissie verzocht om te adviseren over aanvullende richtlijnen. In dit advies richt de Commissie zich op de ontgrondingen in het Veluwemeer en Wolderwijd in tegenstelling tot de reeds uitgebracht advisering die betrekking heeft op ontgrondingen in het volledige IJsselmeergebied.

Samenstelling van de werkgroep richtlijnen en toetsing:

ir. J.H.A. Driessen
dr.ir. J.J.T.M. Geerards (voorzitter)
drs. R.H.J. Mooren
dr. H.W. de Nie
dr. E.H. ten Winkel

Samenstelling van de werkgroep aanvullende richtlijnen:

drs. W. Altenburg
dr. C.J. Hemker
drs. R.H.J. Mooren
drs. L.J.H. Verheijen (voorzitter)
ing. R.L. Vogel

Secretaris van de werkgroep:

drs. B.C. Rademaker (richtlijnen en toetsingsfase 1998-2002)
drs. S.J. Harkema (aanvullende richtlijnenfase)

Aanvullend richtlijnenadvies voor het aanvullend milieueffectrapport Verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd (uitwerking MER Zand boven Water 2)

Rijkswaterstaat IJsselmeergebied (initiatiefnemer) wil de vaarmogelijkheden voor de recreatievaart en beroepsvaart op het Veluwemeer en het Wolderwijd verbeteren en de zandwinconcessie van Calduran in het Veluwemeer verplaatsen. Om deze doelstellingen te realiseren zijn ontgroningen noodzakelijk.

Ten behoeve van de besluitvorming over bovenstaande ontgroningen stelt Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) een milieueffectrapportage (MER) op onder de titel 'MER verdiepingen Veluwemeer en Wolderwijd'. Dit voornemen is onderdeel van de lopende m.e.r.-procedure 'Zand boven water 2', waarover al eerder is geadviseerd door de Commissie voor de milieueffectrapportage. De Commissie voor de milieueffectrapportage adviseert in dit advies aan Rijkswaterstaat (bevoegd gezag) over de (aanvullende) richtlijnen waaraan dit MER moet gaan voldoen.

ISBN: 978-90-421-2100-3